

***POLITIKA SANKCIONISANJA POČINITELJA ORGANIZOVANOG
KRIMINALITETA U I VAN ZLOČINAČKOG KOLEKTIVITETA U
PRAKSI SUDA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2009- 2015.
GODINE***

***PUNISHMENT POLICY FOR ORGANIZED CRIME OFFENDERS
IN AND OUTSIDE THE CRIMINAL COLLECTIVITY IN THE
PRACTICE OF THE COURT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
DURING THE PERIOD 2009 - 2015.***

Pregledni znanstveni članak

Azra Jamaković, MA*

Sažetak

Rad je inspirisan nastojanjem da ukaže na razlike i politiku sankcionisanja organizovanog kriminaliteta u i van zločinačkog kolektiviteta. Dodatno je inspirisan nastojanjem razumjevanja politike kažnjavanja na nivou Suda Bosne i Hercegovine i ocjene njene adekvatnosti. Cilj rada je opis postojećeg stanja u donosu na problem kažnjavanja učesnika u organizovanom kriminalitetu i davanje vrijednosnog suda o pitanju koje se postavlja u ovome radu, a to je u kojoj mjeri navedene razlike u odnosu na kriminalitet počinjen van zločinačkih organizacija utiču na razlike u kažnjavanju učinilaca.

U radu je primjenjena analiza sadržaja dokumenata kao osnovna metoda za prikupljanje podataka, s tim da su predmet analize presude Odjela II Suda BiH i to kroz upotrebu statističke metode. Rad obuhvata analizu presuda Odjela II Suda BiH i jedinu ograničavajuću okolnost predstavlja nekompletnost podataka. U radu se opisuje i provjerava politika sankcionisanja počinitelja organizovanog kriminala u odnosu na krivična djela počinjena van zločinačkog kolektiva čime je ukazano da kaznena politika odgovara uspostavljenim krivičnim normama, te da su evidentne razlike u kažnjavanju koje će u nastavku rada biti i predstavljene. Kaznena politika Suda BiH spram počinitelja djela iz domena organizovanog kriminala je adekvatna, ali autorica smatra da bi trebalo detaljnije

---

* azra-jamakovic@hotmail.com

analizirati olakšavajuće okolnosti koje Sud uvažava u presudama. Rad se bavi otkrivanjem i opisivanjem trenda kažnjavanja što do sada nije bio čest ili uopšte predmet istraživanja. Takođe, analiza pored doprinosa u spoznaji može doprinijeti i propitivanju i unaprijeđenju kaznene politike Suda BiH i postojećih krivičnihopravnih normi.

Ključne riječi: politika kažnjavanja, organizovani kriminalitet, Sud BiH.

Abstract

Organized crime sanctioning and sanctioning crime committed out of criminal collectivity is a main inspiration for this paperwork. Additionally inspiration came from efforts of the Bosnia and Herzegovina Criminal Court sanctioning policy understanding and describe the current state. On the main question of the paper is to describe current state in organized crime sanctioning. Another aim is to provide value judgment in main question of paperwork which is: how much differences in two analyzed groups influence in sanctioning of perpetrators.

This paperwork contains document analysis as a basic data collection method and the main source are Department II BiH Criminal court judgments. The only limiting factor is data incompatibility in all judgments. The paper describes the sanctioning of organized crime perpetrators and perpetrators sanctioned because of crimes out of criminal collectivity, and points out that the sanctioning policy matches to the Criminal Law norms and that sanctioning differences exists. Sanctioning organized crime perpetrators is adequate, but deeper mitigating circumstance research appreciated by Court should be analyzed additionally. The paper detects and describes sanctioning trend that wasn't the case in many previous similar research projects. Also, besides Criminal Court sanctioning policy and Criminal Law norms.

Key words: punishment policy, organized crime, BiH Court.

1. UVOD

Organizovani kriminalitet, još otkako je poprimio ovaj naziv i otkako je kao takav prepoznat u krivičnom zakonodavstvu, zauzima izuzetno veliki prostor u naučnom i stručnom istraživanju u svim njegovim dimenzijama. Struka i nauka se konstantno nastoje pozabaviti obimom, oblicima, načinima funkcionisanja, načinima suprotstavljanja, kao i svim drugim dimenzijama koje se odnose na organizovani kriminalitet pa između ostalog i odnosom krivičnog zakonodavstva prema ovoj vrsti kriminaliteta. Kažnjavanje za organizovani kriminalitet je kako u domaćoj tako i u stranoj literaturi tema koja i za uzrok i za posljedicu istraživanja ima razmišljanja o načinu kvalitetne prevencije i represije kroz krivično zakonodavstvo.

Kažnjavanje i odvracanje su osnove krivičnog zakonodavstva, a obzirom da je organizovani kriminalitet među najtežim oblicima krivičnih djela ima se proučavati na stručnom i naučnom polju.

Moglo bi se reći da je ekspanzija organizovanog kriminaliteta karakteristična za države u kojima je na sceni ekonomska i bilo koja druga vrsta nestabilnosti. Konkretno u BiH, ono što je pogodovalo razvoju organizovanog kriminaliteta između ostalih faktora navodi se ekonomska kriza praćena nizom drugih poteškoća što dovodi do destabilizacije državnih struktura. Kako navodi Smajić (2015) nestabilnost javnih institucija u državi uzrokovana koruptivnim ponašanjima državnih službenika kao i političkih te društvenih elita dovodi do dezorganizacije izvršne i sudske vlasti što je u konačnici stvorilo uvjete za ekspanziju organizovanog kriminaliteta u horizontalnom i vertikalnom smjeru. Prema dokumentu *Procjena prijetnje od organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini* iz 2016. godine koju je donijela Radna grupa za izradu Strategije za borbu protiv organizovanog kriminala u BiH, a koji je usvojilo Vijeće ministara BiH, navodi se da u BiH djeluju razgranate mreže organizovanih grupa sa šireg područja Balkana i Evrope koji imaju svoje ogranke preko kojih vrše organizovano kriminalno djelovanje. U tom smislu državljani BiH se najčešće pojavljuju kao izvršioци, rijeđe kao organizatori realizacije pojedinih faza aktivnosti većeg kriminalnog lanca koje su pokrenute van BiH, dok se jednako često javljaju i kao organizatori i izvršioци organizovane kriminalne djelatnosti na teritoriji BiH (Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, 2016). Prema istoj Procjeni najveći broj organizovanih kriminalnih grupa bavi se trgovinom narkoticima

i krijumčarenjem ljudi, a pored toga krijumčarenjem vatrenim oružjem i munijom, te privrednim kriminalom dok se jedan broj pripadnika ovih grupa bavi i naručenim ubistvima, otmicama, ucjenama i iznudama.

Predmet istraživanja ovog rada je presuđeni organizovani kriminalitet na Sudu Bosne i Hercegovine. Svrha istraživanja je doći do saznanja o sudskoj praksi o kažnjavanju učesnika u organizovanom kriminalu. Razlog zašto smo ovo nominovali kao predmet istraživanja jeste da se pokuša razumjeti politika kažnjavanja Suda BiH i da vidimo da li BiH ima adekvatnu politiku kažnjavanja i u kom pravcu se ona kreće. S tim u vezi, analiziraćemo pravosnažne presude suda BiH, a presudama smo pristupili preko zvanične stranice Suda BiH (<http://www.sudbih.gov.ba/>).

Cilj ovog rada jeste, analizirajući sudske presude Suda BiH, Odjela II u periodu od 2009. do 2015. godine, ustanoviti kakva je to politika kažnjavanja za organizovani kriminalitet u praksi Suda Bosne i Hercegovine i dati propisnu diskusiju na dobijene rezultate. Krivično odjeljenje Suda BiH je strukturno uređeno na sljedeći način: Odjel I za ratne zločine, Odjel II za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju i Odjel III za sva ostala krivična djela iz nadležnosti Suda BiH. Pored svoje osnovne funkcije Odjela II Suda BiH odlučuje po žalbama na odluke Odjela II Krivičnog odjeljenja (Perić, 2007).

Prilikom istraživanja u ovom radu će se koristiti sljedeće metode:

- od opštenaučnih metoda koristit će se statistička i komparativna metoda,
- od metoda za prikupljanje podataka koristit će se:
  1. analiza sadržaja dokumenata kao osnovna metoda za prikupljanje podataka. Predmet analize će biti presude Odjela II Suda BiH.
  2. statistički metod će se koristiti kao metod za obradu prikupljenih podataka iz presuda Odjela II Suda BiH. Izvršićemo unos u SPSS bazu podataka te će se izvršiti analiza prikupljenih podataka i interpretacija dobivenih rezultata. Broj presuda koje su analizirane u ovom radu je 330. Koristeći statističke tehnike izvršit će se grupisanje, prikazivanje i opisivanje podataka kao i utvrđivanje veza i odnosa među navedenim podacima.

Hipoteze istraživanja:

1. Kažnjavanje učesnika u organizovanom kriminalitetu u praksi Suda BiH je strožije od učinilaca krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta“

2. Prosječna izrečena kazna za učesnike u organizovanim zločinačkim kolektivitetima je strožija od prosječne izrečene kazne za učinioce krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta.
3. Ublažavanje kazne za učesnike u organizovanim zločinačkim kolektivitetima je rjeđe u odnosu na učinioce krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta.
4. Uslovna osuda za učesnike u organizovanim zločinačkim kolektivitetima je rjeđe izricana u poređenju sa učinocima krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta

2. KRIVIČNOPRAVNI DISKURS

U savremenim krivičnim zakonima možemo vidjeti da opća platforma borbe protiv organiziranog kriminaliteta ide u nekoliko smjerova:

- određuju se inkriminacije za zločinačke organizacije tako što se njihov zakonski opis veže za bitne elemente samog organiziranog kriminala
- određuje se krug osoba koje se kažnjavaju
- posvećuje se pažnja krivičnopравnim odredbama o oduzimanju dobiti uz predviđanje visokih novčanih kazni
- kod brojnih krivičnih djela se predviđa strožije kažnjavanje ako su učinjena od člana zločinačke organizacije (Bačić, 1999).

Prema Maljeviću (2011) s pravnog stanovišta kao prvo, veoma je važno imati jasnu definiciju organizovanog kriminaliteta koja je neophodan uslov kako bi se razgraničile legalne od ilegalnih aktivnosti, pružile osnove za opravdanost i odmjeravanje kazne; kao drugo- pravna definicija je važna jer omogućava uspostavu preduslova za krivičnu istragu i ima direktan uticaj na to kako će istraga biti uokvirena. I pored toga što je evidentna i jasna važnost definisanja spomenutog fenomena, Korajlić (2012) upućuje na ambivalentnost u definisanju navedene pojave te ukazuje na to da se nepostojanje jedinstvene i opšteprihvaćene definicije organizovanog kriminaliteta može okarakterisati kao:

- različitost nacionalno-društvenih pogleda na organizovani kriminalitet;

- nedovoljno angažovanje cjelokupnog društva i zajednice, već samo pojedinih organa (policija, tužilaštvo) pri definisanju ove pojave;
- pogrešan i površinski teorijsko-metodološki pristup definisanju ovog termina;
- uticaj globalizacije, informacionih tehnologija;
- konstantno modifikovanje i dopunjavanje postojećih definicija.

Neodređenost pojma organizovanog kriminaliteta sprječava bolje razumijevanje samog fenomena. Konvencija UN-a organizovani kriminalitet određuje definisanjem pojmova kao što su: 1. „Organizovana kriminalna grupa“ koja obuhvata tri ili više lica koja postoje izvjestan vremenski period i djeluju sporazumno u cilju činjena jednog ili više težih krivičnih djela u cilju sticanja materijalne koristi, 2. „organizovana grupa“ pod kojom se podrazumijeva grupa koja nije slučajno formirana radi neposrednog izvršenja krivičnog djela, i koja ne mora da ima formalno definisane uloge svojih članova, kontinuitet članstva ili razvijenu strukturu i treći pojam se odnosi na 3. „težak zločin“ koji se označava radnja koja predstavlja krivično djelo kažnjivo maksimalnom kaznom lišenja slobode u trajanju od najmanje četiri godine ili nekom težom kaznom (UNODC, 2018).

Dakle u vezi pojma organizovanog kriminaliteta a shodno prethodno navedenom možemo navesti njegove najbitnije elemente, a to su:

- trajna povezanost većeg broja osoba
- sposobnost brzog prilagođavanja socijalnim i gospodarskim uvjetima
- plansko izvođenje kriminalnih djelatnosti
- hijerarhijska unutarnja struktura
- velika finansijska sredstva kao posljedica organiziranog kriminaliteta (Mamić, 2001).

Kada je u pitanju definisanje organizovanog kriminaliteta u BiH, može se reći da i pored toga što ne postoji jedinstvena i općeprihvaćena legalna definicija pojma organizovanog kriminaliteta, Krivični zakon Bosne i Hercegovine u općem dijelu čl. 1. st. 22. definiše pojam grupe za organizovani kriminal, gdje navodi da grupa za organizovani kriminal predstavlja grupu koju sačinjavaju tri ili više lica koja postoje u izvjesnom vremenskom periodu i koja djeluju sporazumno s ciljem izvršenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora preko tri

godine ili teža kazna, a radi sticanja materijalne koristi (KZ BiH, 2018). Grupu za organizovani kriminal karakterizira visok stepen povezanosti članova, unutarnji ustroj na temelju odnosa hijerarhije i podjela rada, te ista ta grupa predstavlja temelj pojma organiziranog kriminala. Krivični zakon BiH navodi više formi i oblika u kojima više lica kao kolektivitet može učestvovati u krivičnom djelu, sa različitim stepenom razvijenosti organizacije udruženja. To su udruženje, više lica, skupina ljudi, grupa ljudi, organizovana grupa ljudi i zločinačka organizacija. Prva tri oblika se bitno razlikuju od ostalih, jer ovi podrazumijevaju razvijenije oblika kriminalnog povezivanja više lica, kolektivitete koji su po svojoj strukturi i organizovanosti organizacione forme višeg stepena (KZ BiH, 2018).

Prema Novoselec (1998) tri su glavna tipa krivičnih djela vezanih za organizovani kriminal:

- krivična djela izravno usmjerena protiv zločinačkog udruživanja, tj. krivični zakon može u posebnom dijelu samo takvo udruživanje proglasiti krivičnim djelom, neovisno o tome je li ono dovelo do počinjenja krivičnih djela zbog kojih je osnovano
- krivični zakon može predvidjeti krivična djela kod kojih je tipično da ih čine organizirana udruženja, kao što je trgovina drogom, oružjem, ljudima, automobilima, nuklearnim tvarima, umjetničkim i kulturnim dobrima te pranje novca koje je u najnovije vrijeme postalo jedan od najvažnijih oblika organiziranog kriminala
- organizirani kriminal može se sastojati u činjenju običnih, „klasičnih“ krivičnih djela, kao što su krađe, ubojstva, otmice, iznude itd., ako iza njih stoje zločinačka udruženja.

Nakon saznanja za krivično djelo organizovanog kriminaliteta, sljedeća najvažnija stvar jeste utvrditi postojanje osnovnih elemenata grupe za organizovani kriminalitet. Dakle kako navodi Šikman (2019) shodno prethodno navedenom neophodno je dokazati povezanost (objektivne i subjektivne prirode) tri ili više lica, koja postoji u izvjesnom vremenskom periodu i koji djeluju sporazumno s ciljem činjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora preko tri godine ili teža kazna, a radi sticanja materijalne koristi (čl. 1 st. 22 KZ BiH). Važnost se ogleda u tome što navedeni elementi predstavljaju bitna obilježja krivičnih djela organizovanog kriminaliteta.

Važno je istaći da zločinačka udruženja sve više postaju aktivni sudionici u kriminalnim aktivnostima širom svijeta. Evidentna je činjenica da je povećana pozornost na zločinačka udruženja, ali bilo bi potpuno pogrešno pretpostaviti da je pozornost povećana i potaknuta samim tim što je fenomen u porastu. Pozornost na zločinačka udruženja povećana je i potaknuta činjenicom da zločinačke kolektive karakterizira posebna unutarnja dinamika što ih čini mnogo opasnijim od bilo kojeg pukog spajanja odnosno udruživanja individualnih kriminalaca (Maljević, 2011).

Dakle, u odnosu na organizovani kriminalitet najbitnije je uočiti važnost inkriminisanja pripadnosti zločinačkoj organizaciji. Tu je u okviru BiH krivičnog zakonodavstva važna odredba čl. 250. st. 2. i 3., iz kojih se vidi ko su kažnjivi subjekti tih krivičnih djela, a to su organizator, rukovodilac i pripadnik. Evidentno je da se položaj organizatora, rukovodioca i pripadnika zločinačke organizacije teže kažnjava od istog položaja ostvarenog u grupi ili drugom zajedničkom djelovanju više osoba. Kada je riječ o organizovanom kriminalitetu, osnovna stvar koja ga razdvaja od općeg kriminaliteta jeste akt pripreme ili organizovanja počinjenja zločina (Albanese, 2015). Što se tiče problema kažnjivosti, možemo navesti da se najviše poteškoća javlja prilikom određivanja kruga osoba koje se kažnjavaju. Poteškoće proizilaze iz toga što su KD organiziranog kriminaliteta rezultat kombinacije djelovanja i krivice više osoba. Kažnjivost osoba u okviru kriminalnog udruženja ovisi o osobnoj krivičnoj odgovornosti temeljenoj na radnji počinjenja krivičnog djela i krivici (Kurtović, 2001).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom istraživanju analizirane su presude Suda BiH (odjel II za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju) za vremenski period od 2009. – 2015. godine. Kao predmet istraživanja analizirano je 330 presuda iz oblasti organizovanog kriminala. Polazna osnova za istraživanje predstavljao je analitički list koji je koncipiran na način da putem sljedećih pokazatelja: podaci o učinitelju, podaci o krivičnom djelu, podaci o postupku, odluka prvostepenog Suda, podaci o sankcijama predstavi rezultate istraživanja. Za obradu prikupljenih podataka i prezentaciju dobivenih rezultata korišten je SPSS program (*engle.* Statistical Package for Social Sciences).

Za potrebe ovog istraživanja smo izvršili deskriptivnu statistiku frekvencije te krostabulaciju (tabela ukrštanja/kontigencije) kako bismo navedenim postupkom ispitali odnose odnosno utvrdili povezanost između varijabli relevantnih za naše istraživanje.

Tabela 1. Prvostepena presuda i učinitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovane kriminalne grupe (Izvor: autorica)

		Prvostepena presuda				ukupno	
		Obustava postupka	Osloboden optuzbe	Optuzba odbijena	Proglasen krivim		
učesnici u org. kriminalu	broj	0	10	1	92	103	
	%	0,0%	23,3%	12,5%	33,3%	31,2%	
učinitelji KD org.krim. van grupe	broj	3	33	7	184	227	
	%	100,0%	76,7%	87,5%	66,7%	68,8%	
Ukupno		broj	3	43	8	276	330
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Podaci nam govore da su u ukupnoj strukturi analiziranih prvostepenih presuda organizovanog kriminala učesnici u organizovanom kriminalu u najvećem broju slučajeva proglašeni krivima 33,3% dok je najmanje procentualno zastupljena obustava postupka kao i odbijanje optužbe prema ovoj kategoriji učinitelja. Prema učiniteljima koji krivična djela vrše van organizovanih kriminalnih grupa je najčešće odbijana optužba 87,5%.

Tabela 2. Krivična presuda i učinitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovanog kriminalne grupe (Izvor: autorica)

		Krivična presuda			ukupno	
		Puno suđenje	Nakon priznanja krivnje	Bazirana na sp. o prizn. krivnje		
učesnici u organizovanom kriminalu	Broj	27	2	63	92	
	%	26,0%	10,0%	41,7%	33,5%	
učinitelji KD org.krim. van grupe	Broj	77	18	88	183	
	%	74,0%	90,0%	58,3%	66,5%	
Ukupno		Broj	104	20	151	275
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

U vezi sa izricanjem krivične presude rezultati nam pokazuju da je učesnicima u organizovanom kriminalu najčešće izricana presuda bazirana na sporazumu o priznanju krivice (41,7%), osim navedenog, izricana je

krivična presuda, ali nakon održanog suđenja (26%) dok je u samo 10% slučajeva izrečena krivična presuda nakon priznanja krivice.

Tabela 3. Najčešće izricana sankcija (Izvor: autorica)

Opis		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	Zatvor	213	64,5	77,5	77,5
	Zatvor i novčana kazna	51	15,5	18,5	96,0
	Novčana kazna	11	3,3	4,0	100,0
	Ukupno	275	83,3	100,0	
Nedostaje	Nema odgovora	51	15,5		
	Sistem	4	1,2		
	Ukupno	55	16,7		
Ukupno		330	100,0		

Zatvor je najčešće izricana kazna učiteljima organizovanog kriminala u ovom istraživanju (77,5%). Osim zatvorske kazne procentualno najzastupljenija je zatvor i novčana kazna (18,5%), dok je sama novčana kazna najmanje izricana (4,0%). Učesnicima u organizovanom kriminalitetu je najčešće izricana kazna zatvora 39% dok su učitelji koji djeluju van grupe blaže kažnjavani tj. novčanom kaznom u najvećem broju slučajeva.

Tabela 4. Najčešće izricana sankcija i učitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovane kriminalne grupe (Izvor: autorica)

		Kazna			ukupno	
		zatvor	Zatvor i novčana	novčana		
učesnici u organizovanom kriminalu	Broj	83	9	0	92	
	%	39,0%	17,6%	0,0%	33,5%	
učitelji KD org.krim. van grupe	Broj	130	42	11	183	
	%	61,0%	82,4%	100,0%	66,5%	
Ukupno		Broj	213	51	11	275
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela 5. Minimalna kazna (Izvor: autorica)

Opis		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	0	8	2,4	3,2	3,2
	3 mj.	3	,9	1,2	4,5
	6 mj.	48	14,5	19,4	23,9
	12 mj.	78	23,6	31,6	55,5
	24 mj.	4	1,2	1,6	57,1
	36 mj.	39	11,8	15,8	72,9
	60 mj.	61	18,5	24,7	97,6
	120 mj.	6	1,8	2,4	100,0
	Ukupno	247	74,8	100,0	
Nedostaje	Sistem	83	25,2		
Ukupno		330	100,0		

Procentualno najviše izricana minimalna kazna za krivična djela organizovanog kriminala prema rezultatima istraživanja bila je kazna 12 mj. zatvora (31,6%), zatim slijede 60 mj. (24,7%), 6 mj. (19,4%), 36mj, (15,8 %).

Rezultati istraživanja nam pokazuju kako je najčešće izricana minimalna kazna za učinitelje koji djeluju u sastavu organizovanih kriminalanih grupa iznosila 60 mjeseci (42,1%), a procentualno najzastupljenija minimalna kazna izricana za učinitelje koji djeluju van grupe iznosi 6 mjeseci 30,9%.

Tabela 6. Kazna zatvora i učinitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovane kriminalne grupe (Izvor: autorica)

			organizovani_kriminal		ukupno
			učesnici u organizovanom kriminalu	učinitelji KD org.krim. van grupe	
Zatvor	Da	broj	86	107	193
		%	90,5%	77,0%	82,5%
	Ne	broj	9	32	41
		%	9,5%	23,0%	17,5%
Total		broj	95	139	234
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela 7. Dužina trajanja zatvora (Izvor: autorica)

Dužina_zatvora_		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	do 1 godine	70	21,1	36,3	36,3
	od 1 do 3 godine	83	25,0	43,0	79,3
	od 3 do 5 godina	24	7,2	12,4	91,7
	od 5 do 10 godina	13	3,9	6,7	98,4
	preko 10 godina	3	,9	1,6	100,0
	Ukupno	193	58,1	100,0	
Nedostaje	Sistem	139	41,9		
Ukupno		332	100,0		

Učinitelji koji djeluju u organizovanim kriminalnim grupama su češće kažnjavani kaznom zatvora 90,5% u odnosu na učinitelje koji KD vrše van grupe 77%.

Učiniteljima krivičnih djela organizovanog kriminala najčešće je izricana zatvorska kazna u trajanju od 1.- 3. god. (43,0%), do 1. godine 36,3%, od 3. -5. godina 12,4%, od 5-10 godina 6,7% i preko deset godina 1,6%.

Tabela 8. Izrečena kazna- minimalna (Izvor: autorica)

		organizovani_kriminal			ukupno
		učesnici organizovanom kriminalu	u	učinitelji org.krim. van grupe	
Kazna_minimalna	Da	broj	8	14	22
		%	9,3%	11,8%	10,7%
	Ublažena	broj	55	46	101
		%	64,0%	38,7%	49,3%
	Ne	broj	23	58	81
		%	26,7%	48,7%	39,5%
	nepoznato	broj	0	1	1
		%	0,0%	0,8%	0,5%
Ukupno		broj	86	119	205
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Istraživanjem smo došli do saznanja da je učesnicima u organizovanom kriminalu najmanje izricana minimalna kazna 9,3%. Procentualno

najzastupljenije je ublažavanje kazne kako za učesnike u organizovanom kriminalu 64% tako i za učinitelje koji krivična djela vrše van grupe 38,7%.

Tabela 9. Ublažavanje kazne i učinitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovane kriminalne grupe (Izvor: autorica)

			organizovani_kriminal		ukupno
			učesnici u organizovanom kriminalu	učinitelji KD org.krim. van grupe	
ublažena kazna	da	broj	58	58	116
		%	63,0%	33,7%	43,9%
	ne	broj	34	114	148
		%	37,0%	66,3%	56,1%
Ukupno		broj	92	172	264
		%	100,0%	100,0%	100,0%

U vezi sa ublažavanjem izrečenih kazni rezultati istraživanja upućuju na to da je određeni broj kazni ublažen i to više učesnicima u organizovanom kriminalu 63% u odnosu na učinitelje koji djeluju van grupe 33,7%.

Tabela 10. Uslovna osuda i učinitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovane kriminalne grupe (Izvor: autorica)

			uslovna kazna		ukupno
			da	ne	
učesnici u organizovanom kriminalu	broj	14	78	92	
	%	14,4%	44,3%	33,7%	
učinitelji KD org.krim. van grupe	broj	83	98	181	
	%	85,6%	55,7%	66,3%	
Ukupno		broj	97	176	273
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Prema ukupnoj strukturi analiziranih presuda, rezultati nam pokazuju da je uslovna kazna izricana više učiniteljima koji krivična djela vrše van grupe 85,6 %.

Tabela 11. Oduzimanje imovine (Izvor: autorica)

Opis		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	Da, novac	80	24,2	29,0	29,0
	Da, objekti	52	15,8	18,8	47,8
	Da, imovina	9	2,7	3,3	51,1
	Da, novac, objekti	4	1,2	1,4	52,5
	Da, novac, objekti, imovina	5	1,5	1,8	54,3
	Ne	126	38,2	45,7	100,0
	Ukupno	276	83,6	100,0	
Nedostaje	Sistem	54	16,4		
Ukupno		330	100,0		

Oduzimanje dobiti, imovine je jedno od vrlo efikasnih načina u borbi protiv organizovanog kriminala. Rezultati našeg istraživanja pokazuju da se ovaj metod borbe protiv organizovanog kriminala koristio u vrlo malom procentu: novac i objekti (1,4%), novac, objekti i imovina (1,8%), imovina (3,3%), objekti (18,8%), i novac (29,0%). Učesnicima u organizovanom kriminalu su najčešće oduzimani novac, objekti i imovina 80% dok je učiniteljima koji krivična djela vrše van grupe u najvećem broju slučajeva oduziman samo novac 71,3%

Tabela 12. Oduzimanje imovine i učinitelji KD organizovanog kriminala u/van organizovane kriminalne grupe (Izvor: autorica)

	Oduzimanje imovine							ukupno
	Da, novac	Da, objekti	Da, imovina	Da, novac i objekti	Da, novac objekti i imovina	ne		
učesnici u organizovanom kriminalu	broj	23	21	4	2	4	39	93
	%	28,8%	40,4%	44,4%	50,0%	80,0%	31,0%	33,7%
učinitelji KD org.krim. van grupe	broj	57	31	5	2	1	87	183
	%	71,3%	59,6%	55,6%	50,0%	20,0%	69,0%	66,3%
Total	broj	80	52	9	4	5	126	276
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela 13. Olakšavajuće okolnosti za izvršena krivična djela
(Izvor: autorica)

Opis		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	Priznanje počinjenja KD	118	35,8	47,6	47,6
	Nije ranije osuđivan	44	13,3	17,7	65,3
	Pokajanje	2	,6	,8	66,1
	Korektno ponašanje	21	6,4	8,5	74,6
	Mlada osoba	12	3,6	4,8	79,4
	Otac/majka x djece	11	3,3	4,4	83,9
	Loša ekonomska situacija u porodici	3	,9	1,2	85,1
	Suradnja/pristanak na svjedočenje	8	2,4	3,2	88,3
	Porodična osoba	20	6,1	8,1	96,4
	Drugo	7	2,1	2,8	99,2
	Nezaposlen/a	2	,6	,8	100,0
	Ukupno	248	75,2	100,0	
Nedostaje	Sistem	82	24,8		
Ukupno		330	100,0		

Najčešće u obzir uzimane olakšavajuće okolnosti kod odmjeravanja kazne izvršiteljima krivičnih djela organizovanog kriminala jesu priznanje počinjenja krivičnog djela 47,6%, i ta što učinitelj nije ranije osuđivan 17,7%. Osim navedenih, olakšavajuće okolnosti koje su zastupljene u ukupnoj strukturi analiziranih presuda su korektno ponašanje 8,5 % i porodičnost 8,1%.

Tabela 14. Otežavajuće okolnosti za izvršena krivična djela (Izvor: autorica)

Opis		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	Ranija osuđivanost	46	13,9	55,4	55,4
	Više od jednog KD	1	,3	1,2	56,6
	Uporan u izvršenju KD	18	5,5	21,7	78,3
	Drugo	18	5,5	21,7	100,0
	ukupno	83	25,2	100,0	
Nedostaje	Sistem	247	74,8		
Ukupno		330	100,0		

Od otežavajućih okolnosti prilikom odmjeravanja kazne u našem istraživanju procentualno najzastupljenije su: ranija osuđivanost (55,4%), upornost u izvršenju KD (21,7%), i izvršenje više od jednog krivičnog djela 1,2%.

Tabela 15. Naročito olakšavajuće okolnosti (Izvor: autorica)

Opis		Frekvencija	Procenti	Važeći procenti	Kumulativni procenti
Važeći	Priznanje djela (krivnje)	20	6,1	40,8	40,8
	Pomoć i saradnja sa Tužilaštvom	14	4,2	28,6	69,4
	Neosuđivanost	4	1,2	8,2	77,6
	Sveukupnost olakšavajućih	3	,9	6,1	83,7
	Porodičnost	2	,6	4,1	87,8
	Bitno smanjena uračunljivost	1	,3	2,0	89,8
	Drugo	5	1,5	10,2	100,0
	Ukupno	49	14,8	100,0	
Nedostaje	Sistem	281	85,2		
Ukupno		330	100,0		

Prilikom odmjeravanja kazne učiniteljima krivičnih djela organizovanog kriminala prema rezultatima našeg istraživanja, procentualno najzastupljenije osobito olakšavajuće okolnosti koje su uzimane u obzir su: priznanje krivice (40,8%), pomoć i saradnja sa tužilaštvom (28,6%), neosuđivanost (8,2%). Za nas je najinteresantija olakšavajuća okolnost saradnja sa Tužilaštvom BiH, što govori da su ipak pripadnici organizovanih kriminalnih grupa koji su procesuirani spremni sarađivati sa Tužilaštvom i olakšati proces daljeg otkrivanja i sprečavanja organizovanog kriminaliteta. Svjedoci saradnici su vrlo bitan element dio operativnog radapolicijskih organa i s tim u vezi uzimanje ove okolnosti kao posebno olakšavajuće u velikom procentu ima svoje opravdanje.

Tabela 16. Proglašen krivim (krostabulacija) (Izvor: autorica)

					ukupno
			učesnici u organizovanom kriminalu	učinitelji KD org.krim. van grupe	
Proglašen_krivim	da	broj	90	186	276
		%	32,6%	67,4%	100,0%
	ne	broj	11	41	52
		%	21,2%	78,8%	100,0%
Ukupno		Broj	101	227	328
		%	30,8%	69,2%	100,0%

Istraživanje je pokazalo da su počinitelji krivičnih djela organizovanog kriminala koji djeluju grupno u većem broju slučajeva proglašeni krivim 32,6%, što nije slučaj sa učiniteljima koji djeluju van grupe. Ovo je po ohrabrujući podatak obzirom da Bosna i Hercegovina ima evidentno velikih problem sa organizovanim kriminalnim grupama.

4. DISKUSIJA

Istraživanjem smo nastojali steći opšti uvid o pojavi koju smo istraživali, te smo izvršili naučnu deskripciju tj. opis stanja u odnosu na kažnjavanje učesnika u organizovanom kriminalu. Koristeći se statističkom metodom prilikom analize presuda organizovanog kriminala, ukazali smo na razlike između učesnika u organizovanom kriminalu i učinitelja krivičnih djela koji djeluju van organizovanih kriminalnih grupa što je i bio jedan od ciljeva rada, a potom smo prikazali politiku kažnjavanja od strane Suda BiH.

Prva hipoteza je glasila: *kažnjavanje učesnika u organizovanom kriminalitetu u praksi Suda BiH je strožije od učinilaca krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta*. Navedena hipoteza je potvrđena u radu. Učesnicima u organizovanom kriminalitetu je najčešće izricana kazna zatvora dok je učiniteljima koji nisu sudionici kriminalnih grupa izricana novčana kazna. Minimalna izrečena kazna za učesnike u organizovanom kriminalu je glasila na 60 mjeseci zatvora dok je učiniteljima koji djeluju van grupe ista iznosila 6 mjeseci zatvora i ovako dobijen rezultat potpuno odgovara Krivičnom zakonu BiH i politici kažnjavanja koju propisuje. Kada je u pitanju oduzimanje imovine, učesnicima u organizovanom kriminalu su oduzimani novac, objekti i imovina, a

učiniteljima koji nisu sudionici kriminalnih grupa, u najvećem broju slučajeva oduziman je samo novac.

Druga hipoteza je glasila: *prosječna izrečena kazna za učesnike u organizovanim zločinačkim kolektivitetima je strožija od prosječne izrečene kazne za učinioce krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta*. Ona je u radu potvrđena obzirom da je učesnicima u organizovanom kriminalu najčešće izricana zatvorska kazna te da je minimalna kazna ovoj kategoriji počinitelja izricana u veoma malom procentu 9,3 %.

Treća hipoteza je glasila: *ublažavanje kazne za učesnike u organizovanim zločinačkim kolektivitetima je rjeđe u odnosu na učinioce krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta* i ona nije potvrđena u radu. Rezultati istraživanja pokazuju kako je ublažavanje kazne više zastupljeno kod učinitelja koji krivična djela vrše u sastavu organizovanih kriminalnih grupa.

Četvrta hipoteza je nominovana kao: *uslovna osuda za učesnike u organizovanim zločinačkim kolektivitetima je rjeđe izricana u poređenju sa učiniocima krivičnih djela koji djela vrše van organizovanih zločinačkih kolektiviteta* i ona je potvrđena u radu. Analizom presuda smo došli do saznanja da se učiniteljima koji krivična djela organizovanog kriminala vrše van organizovanih kriminlanih grupa često izriče uslovna osuda i to u procentu od 85,6%.

Ono na šta se ima najviše staviti akcenat i prigovor kada je u pitanju politika kažnjavanja jesu olakšavajuće okolnosti koje Sud BiH navodi u svojim presudama i koje smo mi obradili. Sve se može uzeti u obzir što je navedeno, ali ipak dva glavna razloga za donošenje olakšavajuće okolnosti ispostavljaju se priznanje krivice i to što učinilac nije ranije osuđivan. Smatramo da ovakav pristup kažnjavanju Suda BiH jednim dijelom i nije ispravan obzirom na to da ukoliko Sud, odnosno Tužilaštvo BiH raspolaže dovoljnom količinom dokaza koji će ići u korist osuđenja učinioca krivičnog djela, jednostavno nije jasno zašto Sud uzima ovo kao olakšavajuću okolnost. S druge strane, moramo biti jasni, troškovi vođenja postupka su veliki, a postupak može da bude dugotrajan. Ako se uzme u obzir da je veliki broj presuda donesem temeljem sporazumnog priznanja krivice, onda je jasno zašto Sud uvažava i uzima ovu olakšavajuću okolnost. Jednako tome imamo posmatrati i olakšavajuću okolnost ranijeg neosuđivanja. Najvažnije, kako

mi to vidimo, jeste da je kao naročito olakšavajuća okolnost također uzeta i saradnja sa Tužilaštvom, na šta smo i u izloženim rezultatima skrenuli pažnju. Ovakva situacija bi trebala predstavljati izuzetno bitnu temu za buduća istraživanja obzirom da su istražni organi kroz saradnju svjedoka sa njima u stanju maksimalizovati svoj učinak radnja kroz date smjernice u budućem istraživanju i sprečavanju, kao i prevenciji organizovanog kriminalnog djelovanja.

5. ZAKLJUČAK

Naše istraživanje dalo je zanimljive rezultate koji se mogu tumačiti višestruko. Prvo vidljivo je da je sud BiH u posmatranom i analiziranom sedmogodišnjem periodu 278 presuda okončao donošenjem osuđujuće presude za krivično djelo organizovanog kriminala, dok je 76 bilo oslobađajućih i svega 8 da je optužnica bila odbijena. Iz ovog podatka vidljivo je da Sud BiH ima izuzetno veliki procenat efektivnosti. U vezi sa izricanjem krivične presude rezultati nam pokazuju da je učesnicima u organizovanom kriminalitetu najčešće izricana presuda bazirana na sporazumu o priznanju krivice, a potom i u punom krivičnom postupku, te nakon priznanja krivice. Obzirom na sve izneseno u rezultatim i diskusiji jasno je da Sud BiH ima adekvatnu politku kažnjavanja, s tim da je u ovom radu jedina primjedba stavljena na politku uvažavanja olakšavajućih okolnosti, ali su i one u donekle razumljive.

LITERATURA

1. Albanese, J., 2015. Organized Crime From the Mob to Transnational Organized Crime Seventh Edition. Elsevier.
2. Bačić, F., 1999. Neki kaznenopravni aspekti problematike organiziranog kriminaliteta. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb). Vol. 6, br. 1, str. (37) 37-54.
3. Korajlić, N., 2012. Istraživanje krivičnih djela. Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu.
4. Krivični zakon BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 32/07, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18).
5. Kurtović, A., 1998. Organizirani kriminalitet- kaznenopravna pitanja odgovornosti (krivnje) i sankcija. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 5, br. 2, str. (725) 725-751.
6. Maljević, A., 2011. Participation in a Criminal Organisation and Conspiracy. Different Legal Models Against Criminal Collectives, Dunker & Humblot, Berlin.
7. Mamić, M., 2001. Organizirani kriminalitet- kaznenopravni i kriminološki aspekt. Diplomski rad, Pravni fakultet Sveučilište u Splitu.
8. Novoselec, P., 1998. Organizirani kriminal-pitanja kaznenopravnih inkriminacija nedozvoljenih ponašanja. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol.5 br.2, str.(764): 763-778.
9. Perić, B., 2007. Struktura Suda Bosne i Hercegovine i međunarodni dokumenti o ljudskim pravima. Pravo i pravda br. 1. (online) Dostupno na:
https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=27799
10. Plazinić, S., 2004. Pojam i delatnosti organizovanog kriminaliteta, specijalistički rad. Fakultet Političkih nauka, Beograd.
11. Smajić, M., 2015. Transnacionalni organizovani kriminal kao sigurnosna prijetnja u suvremenim uvjetima (sa posebnim osvrtom na BiH). Kriminalističke teme, Časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Godište XIV, Broj 3-4, str. 33-46.
12. Šikman, M., 2019. Organizovani kriminalitet – kriminalistička i sudska praksa u Bosni i Hercegovini. U: Kaznena politika i

- prevencija kriminaliteta. Trebinje: Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, (369-392).
13. UNODC. 2018. Transnational Organized Crime. United Nations Office on Drugs and Crime. (online) Dostupno na: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/toc.html>
  14. Vijeće ministara, 2016) Radna grupa za izradu Strategije za borbu protiv organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini za period 2017.-2020. godine. Procjena prijetnje od organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini. (online) Dostupno na: http://www.msb.gov.ba/PDF/OCTA_BiH_2016_Final_usvojena_08032017.pdf